https://doi.org/10.53656/bel2026-2s-1

ДЕСЕТИ ФОРУМ „ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

Гл. ас. д-р Надежда Данчева
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, Българска академия на науките

На 31 октомври 2025 г. в зала БИАД в София се проведе Десетият форум „Изследователски подходи в обучението по български език“. Форумът беше организиран от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките в рамките на проекта „Написаното остава. Пиши правилно!“ и с подкрепата на Националната научна програма „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“.

Приветствия към участниците поднесоха Емил Спахийски (Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“), Адриана Дамянова (дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование“ към Министерството на образованието и науката), Венета Гаврилова (Българско национално радио, програма „Христо Ботев“), поздравителен адрес беше представен от Ивелина Иванова (Асоциация на учителите по български език и литература).

В рамките на тържественото откриване представител на Института за български език връчи награда на Венета Гаврилова – автор и водещ на предаването „За думите“ по програма „Христо Ботев“, за нейния принос към популяризирането на българския език и езиковата култура в публичното пространство.

Форумът се е утвърдил като престижно научно събитие за представяне на постиженията, свързани с успешното обучение по български език. За поредна година събитието даде възможност на учени, университетски преподаватели, учители и експерти по български език да обменят знания и опит. Основните цели на Десетия форум „Изследователски подходи в обучението по български език“ бяха:

– създаване на мрежа, която обединява учителите по български език и изследователите на езика, в рамките на която да се споделят нови ефективни изследователски подходи в обучението по български език;

– представяне на теоретични знания и практически умения, свързани със съвременните изследователски подходи в обучението на учениците в среден и горен етап на обучение в българските училища;

– стимулиране на изследователския дух на учениците.

Форумът е утвърден и като научна проява с широк национален и международен обхват. Интерес към събитието проявиха 173 участници от 22 области и 55 населени места в България и чужбина. Представени бяха областите Видин, София, Монтана, Благоевград, Враца, Бургас, Варна, Велико Търново, Добрич, Кюстендил, Пловдив, Стара Загора, Кърджали, Плевен, Ловеч, Пазарджик, Русе, Хасково, Смолян, Габрово, Шумен и Ямбол. Сред населените места бяха София, Пловдив, Варна, Бургас, Велико Търново, Благоевград, Враца, Шумен, Смолян, Самоков, Казанлък, Добрич, Русе, Свищов, Хасково, Ямбол, Берковица, Ботевград, Костинброд, Правец, Етрополе, Ловеч, Лом, Разлог, Симитли, Свиленград, Трявна, както и по-малки населени места и села. Участници имаше и от Тараклия (Република Молдова) и Париж.

В научната проява участваха учени от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, университетски преподаватели от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“, както и представители на регионалните управления на образованието, сред които РУО – София-област, и РУО – Добрич. Значително беше и участието на учители от различни училища в страната, сред които Френската езикова гимназия „Антоан дьо Сент-Екзюпери“ (Пловдив), 35. СЕУ „Добри Войников“ (София), 79. СУ „Индира Ганди“ (София), Свищовската професионална гимназия „Алеко Константинов“, Софийската професионална гимназия по електроника „Джон Атанасов“, Частно основно училище „Прогресивно образование“ (София), Основно училище „Любен Каравелов“ (Бургас), Професионалната техническа гимназия (Варна) и др.

Работата на Форума беше организирана в четири сесии.

В Първата сесия бяха изнесени следните доклади: „Как да помогнем на учениците умно да използват изкуствен интелект на занятията по български език“ на проф. Татяна Ангелова (Софийски университет „Св. Кл. Охридски“), „Обучението по български език – уроци по родолюбие“ на проф. Анна Чолева-Димитрова, доц. Мая Влахова-Ангелова, гл. ас. Надежда Данчева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките), „Темата за езика, представена през призмата на няколко учебни предмета“ на Ценка Кучева (Частно училище „Космос“, с. Осоица) и „Образованието по български език в дигитална среда – конструктивистки перспективи“ на Мая Сотирова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“).

Във Втората сесия бяха изнесени доклади на тема: „Модели за активно учене и развиване на уменията по български език в прогимназиалния етап“ на Ирина Даскалова (Средно училище „Свети Софроний Врачански“, Пловдив), „Функ-

ции на изкуствения интелект за осъществяване на критическа саморефлексия на ученици (работа с „езиков“ дневник в обучението по български език)“ на Цветелина Тодорова (Софийски университет „Св. Кл. Охридски“), „За някои случаи в употребата на запетая в сложните изречения“ на Камелия Александрова (Природо-математическа гимназия „Акад. Сергей Корольов“, Благоевград) и „Новите технологии и тяхното използване при преподаването и усвояването на български език“ на Анна Малик (ПМГ „Акад. С. Корольов“, Благоевград).

За втора поредна година се проведе Специална сесия за учители и ученици, финансирана по Националната програма „Образование с наука“ (Споразумение между Министерството на образованието и науката и Българската академия на науките Д01-172 от 18.09.2024 година), посветена на новите технологии и тяхното приложение в обучението по български език. В дискусиите към тази сесия участваха ученици, които зададоха въпроси, свързани с използването на новите технологии при преподаването и усвояването на българския език.

В третата и четвъртата сесия бяха представени доклади, посветени на развитието на комуникативните компетентности, на използването на изкуствен интелект и езикови асистенти, на интердисциплинарните връзки, както и на стимулирането на творческите способности на учениците.

В третата сесия участваха Камелия Станчева (Природо-математическа гимназия „Васил Друмев“, Велико Търново) с доклад на тема „Успешни практики за развиване на комуникативните компетентности на учениците в гимназиалния етап на обучението“, Радостина Иванова-Грозданова (Обединено училище „Неофит Рилски“, Самоков) с доклад на тема „Изкуственият интелект и неговото приложение при изучаването на българския език“, Заприна Глушкова (Средно училище „Никола Вапцаров“, Хаджидимово) с презентация на тема „Изкуственият интелект – новият учител по български?“, Петя Низамова (Основно училище „Васил Левски“, с. Ярлово) представи доклад на тема „Чатботи и езикови асистенти в помощ на преподавателите по български език“, Боряна Трайчева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) – „Изследване на нагласи и умения за работа с езиков изкуствен интелект в обучението по български език (8. – 10. клас)“.

В последната сесия беше засегната следната проблематика: „Стимулиране на творческите способности на учениците при обучението по български език“ – доклад на Диана Николчева (СУ „Христо Ботев“, Враца), „Местоимения и музика“ – доклад, представен от Катя Димитрова (СУ „Сава Доброплодни“, Шумен), „Как обучението по български език и обучението по чужд език си помагат“ – доклад на Боряна Николова (Национална финансово-стопанска гимназия, София), и Красимира Хаджиева (Югозападен университет „Неофит Рилски“) представи „Изследователски проект по български език за 5. клас: „Езикът в ежедневието: как говорят хората около нас“.

Основните дискусионни акценти бяха насочени към:

– успешните практики за развиване на комуникативните компетентности на учениците в прогимназиалния и гимназиалния етап;

– моделите за активно учене;

– обучението по български език като фактор за изграждане на езикова култура и родолюбие;

– обучението в дигитална среда и използването на изкуствен интелект;

– интердисциплинарните връзки и проблемите на езиковата норма и пунктуацията.

По-нататък предлагаме кратка хронология на проведените форуми „Изследователски подходи в обучението по български език“, организирани от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките.

Първи форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, състоял се на 31 октомври 2016 година в Зала 4 на Националния дворец на културата в София, събрал над 150 участници от цялата страна.

Втори форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, състоял се на 3 ноември 2017 година в зала „Проф. Марин Дринов“ на Българската академия на науките, София, ул. „15 ноември“ № 1. Форумът е проведен в рамките на кампанията на Института „Написаното остава. Пиши правилно!“, част от проекта „Въвеждане на съвременни методи в образованието и работата с младите таланти“.

Трети форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, състоял се на 2 ноември 2018 година в София в зала „Проф. Марин Дринов“ на Българската академия на науките, София, ул. „15 ноември“ № 1. Форумът е проведен в рамките на кампанията „Написаното остава. Пиши правилно!“, част от проекта „Въвеждане на съвременни методи в образованието и работата с младите таланти“.

Четвърти форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, състоял се на 28 октомври 2019 г. в зала „Проф. Марин Дринов“ на Българската академия на науките, София, ул. „15 ноември“ № 1.

Пети форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, 5 ноември 2020 г.

Шести форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, 1 ноември 2021 г.

Седми форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, 1 ноември 2022 г., зала „Акад. Александър Теодоров-Балан“ на Института за български език при БАН, бул. „Шипченски проход“ № 52, бл. 17.

Осми форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, 1 ноември 2023 г., зала „Акад. Александър Теодоров-Балан“ на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, София, бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17.

Девети форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, 1 ноември 2024 г., зала БИАД, ул. „Г. С. Раковски“ № 108. Форумът е организиран от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия в рамките на проекта „Написаното остава. Пиши правилно!“.

За първи път в рамките на Форума се организира Специална сесия за учители и ученици, посветена на новите технологии и тяхното използване при преподаването и усвояването на български език. Провеждането на сесията е финансирано по Национална програма „Образование с наука“ (Споразумение между Министерството на образованието и науката и Българската академия на науките Д01-172 от 18.09.2024 година).

Всички участници в Десетия форум „Изследователски подходи в обучението по български език“ получиха сертификати за участие, а участниците с доклади – сертификати за квалификационни кредити. Част от представените доклади са публикувани след рецензиране в списание „Български език и литература“ на Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“. Видеозаписи на всички доклади от Десетия форум са достъпни в YouTube канала на Института за български език „Написаното остава. Пиши правилно!“.

Представената кратка хронология на проведените до момента форуми „Изследователски подходи в обучението по български език“ (2016 – 2025) очертава устойчивото развитие и разширяващия се обхват на инициативата.

TENTH FORUM “RESEARCH APPROACHES IN BULGARIAN LANGUAGE EDUCATION

✉ **Dr. Nadezhda Dancheva, Assist. Prof.**
WoS ResearcherID: PCH-1290-2025
ORCID iD: 0000-0002-1130-3686
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52, Shipchenski prohod Blvd., block 17
1113 Sofia, Bulgaria
E-mail: ndancheva@ibl.bas.bg